

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Petri Baptistae Bvrgi De Dominio Ser[enissi]mae Genvensis Reip. In Mari Ligvstico Libri. II.

Borgo, Pietro Battista

Romae, 1641

Iurisconsultorum responsa, & Imperatorum rescripta, quæ ab aduersarijs
afferuntur, inter se conciliantur, ostenditurque, illa maritimo dominio
minime repugnare. Cap. XIV.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13096

98 De Dominio Ser.^{mæ} Gen. Reip.

Communis terra est cunctis, & longus Olympus.
Neptuni verba sunt ad Irim, quibus diuisionem cum fratribus factam obtendit, sibi que mare, inferos Plutoni, cœlum Ioui ait obtigisse; Terram autem omnium remansisse communem. Ego tamen cum aduersarijs agam ciuilius, & Principi Poëtarum non ita religiose credam, vt ipsius autoritate fretus contendam, tellurem esse communem omnium, dummodo & ipsi suis Plauto, Virgilio, Ouidioque mare esse commune non credant.

Iurisconsultorum responsa, & Imperatorum rescripta, quæ ab aduersarijs afferuntur, inter se conciliantur, ostenditurque illa maritimo dominio minime repugnare.

CAP. XIV.

TRANSEAMVS porro ad ea, quæ aliquid habent ponderis, & grauitatis, cuiusmodi sunt iura, quæ ab aduersarijs afferuntur; quorum quæ Iurisconsultorum sunt, tanquam eorum opiniones, vsu abrogata possunt censei, ex ijs quæ supra attulimus, cum tot populos in vsu habuisse maritimum dominium demonstrauius. Ac præterea non omnes hi commune faciunt omnium hominum mare,

mare, sed plerique publicum. Vlpianus siquidem quod ait, *Mari, quod natura omnibus patet, seruitus imponi priuata lege non potest*, alibi declarat, *mare commune omnium est, & litora*; vbi mare in ea statuens communiōe, qua litora, quæ certissimum est publica esse, ipsum publicum facit, non commune, ideoque omnibus e populo patere asseuerat, nec illi priuata lege, contractu scilicet, aut pacto, aut similibus, posse seruitutem imponi: de publica autem lege non loquitur, quia seruitus mari imponi potest. Hoc idem declarat Aristoteli publicum faciens, quod mare occupauit, non commune. Idem faciunt ceteri Iurisconsulti ab aduersarijs allati, & Iustinianus, qui eiusdem iuris censet mare, quo aquam profluentem, quæ est publica. Hæc itaque ipsa iura satis declarant, non commune esse mare, sed publicum; vnde & Iustinianus de mari agit sub titulo eorum, quæ publica sunt. Solus Celsus litora ait esse Pop. Romani, at maris communem usum omnibus hominibus: qui vt solus non diluit tot aliorum testimonia, præsertim cum ab ipso Iustiniano confutetur, qui maris usum publicum esse voluit, non communem; sed neque maritimum dominium tangit Celsus, cum solum usum contendat esse communem; quod tamen etsi concederetur, maris nihilominus extare posset dominium, vt infra docebimus. Mare itaque publicum esse asseuerant Iurisconsulti, non

1. Stracc. de
Mercat. tract.
de Navigat.
nu. 6. Pac. de
mari Adriat.

2. ff. ne quis
in loc. publ.
l. 2. & 3.

3. §. litorum
Instic. de rer.
diuis.

4. Cap. 16.
huius libri.

ICO De Dominio Ser.^m Gen. Reip.

commune. Quod si communionis vocabulo sunt vfi, id consulto, & caute factum esse dicendum est. ¹ Cum mare namque fiat occupantis, si publicum dixissent, id fieri posse negassent. ² Publica enim cum nullius sint, nullius fieri possunt; Communia contra, cum sint singulorum fiunt occupantis. ³ Ad hæc communia maioris sunt communitatis, quam publica; hæc enim solis hominibus patent ad vsum, illa & cæteris animantibus; vnde haud proprie dicitur mare, aërem, aquam profluentem esse publica, cum non hominibus solum, sed & cæteris pateant animalibus: Ac vt euidentius res ante oculos proponatur; ⁴ Mare dupliciter considerari potest, aut vt aptum est ad vsum producendum, quo casu non solum mare, ⁵ sed & flumen dicitur commune, quia aptum est ad producendum vsum, lauandi nempe, & eiusmodi, non solis hominibus conuenientem, sed & cæteris animantibus; aut vt ad actum vtendi pertinet, quo casu dupliciter iterum considerari potest: nam cõmune dicitur, si actus vtendi communis sit omnibus animantibus, vt lauandi & eiusmodi. Publicum vero, si ille actus solis hominibus accommodetur, vt piscandi aut nauigandi. ⁶ Sicque euenit vt commune & publicum sint idem, nec differant nisi per quandam accidentalem diuersitatem, vt loquuntur Scholastici, pro vt ea quæ sunt tantum in hominum vfu,

pu-

1. L. 2. §. 8.
 & 9. & l. 3.
 ff. ne quid in
 loc. public.
 2. Bartol. &
 Aret. in l. 1.
 ff. de leg. 2. l. 1.
 plene Diuus in
 l. illud. ff. de
 vit. nupt. adl.
 ad Fab. inst.
 de ver. diuis.
 §. licorum.
 3. Fab. lo. cit.
 nu. 1.

4. Porc. inst. de
 ver. diuis. in
 rubr. n. 25.

5. Bald. in nu-
 brie. ff. eodem
 nu. 9.

6. Ibid.

publica dicuntur; quorum vero usus etiam cæteris animantibus accommodatur, communia. Quibus ita positus facilis est conciliatio iurium, quæ ab aduersarijs afferuntur, nam quæ publicum mare faciunt, maris usum respiciunt, qui solis hominibus potest accommodari; quæ commune illum, qui & cæteris animalibus utilis est. Cum igitur mare, qua ipsius usus ad solos homines pertinet, vel ex Iurisconsultorum sententia, quos pro se adducunt aduersarij, publicum sit: & publica ea dicantur, quæ ad Populum Romanum spectant, ut volunt Caius, & Ulpianus, & declarat Theophilus, non modo dominium maris oppugnant ij Iurisconsulti, sed illud asserunt Populo Romano. Recentiorum quoque opiniones, qui proprietatem maris nullius faciunt, usum communem, iurisdictionem Principis, facile intelligentur non aduersari dominio maris, si expendatur ultra prædicta, res nullius esse, quatuor modis intelligi: ac primo quidem censura, ut res sacræ, sanctæ, religiosæ publicæ; Secundo vero natura, ut feræ bestia, insulæ marinæ; Tertio autem facto, ut res derelictæ: Quarto demum tempore, ut thesauri. Horum autem omnium alia aut nullius vnquam fieri possunt, aut primum occupanti conceduntur: quæ nullius sunt primo modo, in nullius vnquam possunt proprietatem transire; reliqua naturali ratione occupanti conceduntur, ut

quod

1. L. bona ciuitatis, & seq. ff. de verb. signif. l. 1. §. 2. ff. de Inst. & Iur.

2. Inst. de rer. diuis.

3. gl. in l. quadam, ff. eod. Pac. de mari Adriat. alij.

4. Gryphand. de Insul. c. 10

5. §. nullius, & ibi DD. Instit. de rer. diuis. l. 6. §. 2. ff. eod.

6. §. fera inst. eod. l. 7. §. 3.

l. 1. §. ff. de acquir. rer. dom. l. 2. ff. pro suo.

7. §. pon. Inst. de r. diuis.

8. L. nunquam ff. de acquir. rer. dom.

9. Ant. Fab. Iurispr. Papin. l. 1. tit. 2.

pr. 4. Illat. 4.

10 §. 12. Inst. de rer. diuis.

11. Quintil. declamat. 13.

Bapt. Parm. de alluv. l. 2. §. 1. 2.

102 De Dominio Ser.^m Gen. Reip.

quod omnibus nascitur, industriæ sit præmium. Sic igitur intelligenda est eorum sententia, qui proprietatem maris nullius esse dicunt, vt cum hæc sit nullius secundo modo,¹ natura scilicet, occupanti concedatur; vt pariter vsus, qui est communis, & secundum quem communem vsum,² potest mare quisque sibi occupare, & in illo ædificare: quod fieri non potest in flumine, cuius vsus est publicus. Iurisdictio autem Principi adimi non potuit: quare si hic postmodum proprietatem, & vsum sibi occuparit (quod a plerisque factum fuisse ostensum est) is proculdubio præter iurisditionem, plenum quoque maris dominium habebit. Sed sit mare suapte natura commune omnium,³ litora quoque communia esse dicuntur, eorum tamen communio ad illum tantum populum applicatur, qui ea occupauit; cur & maris communio ad illum solum populum, qui illud occupaauerit, non applicabitur? Cur aduersarij suscitant Iurisconsultorum opinionem,⁴ quam Imperiali sanctione, tanquam iniquam, & in iure hæreticam, sciunt esse condemnatam? Sed restat adhuc Antonini Pij responsum a Volusio Mætiano relatum, quo se orbis dominum asserit, legem autem maris, quodque vltimo loco reliquimus, cū de eo inter viros doctissimos magna sit altercatio, qui in illud librariorum incuria mēdum irrepsisse contendūt. Vulgatus textus est:

A'ξίωσις

1. L. venditor
fundi. ff. com.
præd.

2. Bald. loc.
cit.

3. §. 1. Instir.
de rer. diuis.
l. 2. ff. eod.

4. Leo Imper.
Cōstitut. 56.

In Mari Ligustico. Lib. I. 103

Ἀξίως Εὐδαίμονος Νικομήδεος πρὸς Ἀντονίνου Βασιλέα.
 Κύριε βασιλεῦ Ἀντονίνε. Ναυφράγιον ποιησάντες ἐν τῇ Ἰταλία,
 διηπάγημαν ὑπὸ τῶν δημοσίων τῶν τὰς Κυκλάδας νήσους
 οἰκωντων. Ἀντονίνος εἶπεν Εὐδαίμονι. Ἐγὼ μὲν τὸ κόσμον κύ-
 ριος, ὁ δὲ νόμος τῆς θαλάσσης: τὸ νόμῳ τῶν Ῥοδίων κει-
 νέσθω τὰ ναυικῶν, ἐν οἷς μή τις τῶν ἡμετέρων αὐτῶ νόμος
 ἐναρπῆται. τῆτο δὲ αὐτὸ καὶ ὁ θυότατος Αὐγύστου ἔκεινεν.

Quæ ita Latine sunt reddita. *Deprecatio Eudæ-
 monis Nicomediensis ad Antoninum Imperatorem.*
Domine Imperator Antonine. Naufragium facientes
in Italia direpti sumus a Publicanis Cycladas Insulas
habitantibus. Antoninus dixit Eudæmoni. Ego quidem
mundi Dominus, Lex autem maris: Lege Rhodiorum
iudicetur nautica, in quibus ei nulla nostrarum Lex ad-
uersatur. Hoc autem & ipsum D. Augustus iudicauit.

*I. Miscellæ,
 l. 3. c. 11.*

Samuel itaque Petitus Gallus duplex mendum
 huic legi inesse arbitratur: Ac primum qui-
 dem Cosmographiæ aduersari putat, quod in
 deprecatione Eudæmonis legitur, ad illum
 diripiendum, cum in Italia esset naufragus, e
 Cycladibus, tanto maris spatio ab Italia seclusis,
 Publicanos accurrisse; putat itaque esse legendū
 ἐν τῇ τῆλια (supple θαλάσση) ναυφράγιον ποιησάντες.
In Teliaco mari naufragium facientes. Τῆλος enim
 vna Cycladum est, referente Stephano, quo pa-
 cto Cosmographiæ minime repugnat depreca-
 tio, cum Cycladum Publicani diripere facile po-
 tuissent, quæ in vna earum Insularum fiebant
 naufragia, in Italia non item. Alterum mendum

corrigit in responso Antonini, agnoscens illud non sibi constare, si vulgatus textus admittatur; Corrigit itaque illud: ὁ δὲ νόμος τῆς θαλάσσης, ac legit, ὁ δὲ ἄνεμος τῆς θαλάσσης, vt Latine sit. *Ego quidem mundi Dominus, ventus autem maris.* Hanc emendationem sequitur approbatque¹ Io. Isaacus Pontanus Batauus. Io. autem Seldenus Anglus, quæ circa Cosmographiam a Petito emendantur,² admittit, aliter vero Antonini responsum corrigit, nulla litera aut addita, aut immutata, sed tantum variata interpunctione. Vulgatus textus est. Ἐγὼ μὲν τῆ κόσμου κύριος, ὁ δὲ νόμος τῆς θαλάσσης. τῶ νόμῳ, &c. Seldenus legit. Ἐγὼ μὲν τῆ κόσμου κύριος. ὁ δὲ νόμος τῆς θαλάσσης. τῶ νόμῳ, &c. Vt sensus sit. *Ego quidem mundi Dominus. Sed vero illa lex, seu mos est maris, respiciens ad Eudæmonis deprecationem, qua directio causabatur, quamque Imperator morem maris videtur asserere; vel ita ait esse corrigendum. Ἐγὼ μὲν τῆ κόσμου κύριος. ὁ δὲ νόμος τῆς θαλάσσης τῶ νόμῳ τῶν Ροδίων, &c. Vt Latine sonet. Ego quidem mundi Dominus. Lex autem, seu mos maris lege Rhodia iudicetur.* Neutram ipsæ emendationem condemno, præsertim in ijs quæ ad Cosmographiã attinent; veruntamen in Imperatoris responso si mendum agnoscamus, neque supplendum³ ἄνεμος putarem, neque interpunctionem mutandam. Nam in Petiti emendatione additur litera, & mutatur ο in ε, quod nimis crassam libratorum ignorantiam præsert, ac præterea Poëticum
quid

¹ Discuss. hist. de domin. mar. l. 2. c. 15.

² Maris claus. s. l. 1. c. 25.

quid sapit, & Imperatoria maiestate indignum, ventum dicere dominum maris, præsertim cum nihil ad rem faciat. Seldeni autem emendatio duriusculum reddit sensum, ut recte obijcit Pontanus. Quid enim sibi vult: *Lex maris lege Rhodia iudicetur?* Quod si Latine reddimus, *mos maris*, anne tanta erat in Græca lingua vocabulorum penuria, ut eandem dictionem repetere in eadem periodo Mætianus cogeret? legendum itaque censerem: *Εγὼ μὲν τὸν κόσμον κύβειος, ὁ δὲ γόμος τῆς θαλάσσης. τὰ δὲ νόμα τῶν Ρῳδίων κενέθω,* &c. Est quidem vero similius paulo obscurius scriptum γ, & fortasse temporis iniuria deleto caudice, pro α librarijs fuisse lectum, atque ita transcriptum, quam vnam literam omissam, & alteram mutatam, & sensus magis sibi constat, quam in emendationibus Seldeni. Γόμος namq; merces appellantur, quæ nauibus feruntur. τὰ δὲ ἐκπρόμανα ταῖς ναυσί, inquit Pollux, φόρος, φορτία, ἀνάμα, ῥάπος, γόμος, παρεθνήκα. *Quæ vero imponuntur nauibus, onus, sarcina, pondus, accessiones;* Et Athe-næus, *ἡ δὲ ἡ ναὺς τῆ μὲν κατασκήνη εἰκόστος, τὴ ταρόδος δὲ τῶ μὲν κατοτάτω, ἔχων ἐπὶ τὸν γόμον.* *Erat autem hæc nauis structura quidem viginti transtrorum, tres habens aditus in infimo ad merces.* Et Eustathius hanc eandem vocem agnoscit. Sensus itaque dilucidus est. *Ego quidem mundi Dominus, merces autem maris lege Rhodia iudicentur.* Sed hæc, ut ingenue fatear, coniectura est: & quamuis yn dique

1. In Onomast.
sic. l. 1. c. 9.

2. L. 5. Dipt.
soph. c. 8.

3. Iliad. O.

manuscripta perquisierim, ac praesertim in Bibliotheca Vaticana, nullibi tamen inueni hanc legem Graece descriptam, cum fortasse librarij eius linguæ essent ignari, sed in plerisque etiam Latina omittitur; in alijs suppletur in margine. Verum tamen nullum inesset mendum, lex nihilominus maritimo dominio minime aduersatur. *Ego quidem mundi Dominus*, inquit Antoninus, *Lex autem maris*. Lex maris est domina, verum tamen ubi nostris legibus non aduersetur. Nostræ ergo leges illi imperant legi, nos legibus nostris; cum Imperator leges omnes in scrinio pectoris habere dicatur, & lex sit quicquid ipsi placet, illasque corrigere, abrogare, obliterare possit ad arbitrium; sic lex maris est domina, Imperator dominus legis, nonne & maris dominus est Imperator? Cum itaque scire leges non sit, earum verba tenere, sed vim ac potestatem, qui ex hoc responso, maris dominio Imperatorem renunciare arbitrantur, legem hanc minime intelligunt, cum haud mentis compos fuisset Antoninus, aut Mærianus, si ille rescripsisset, hic notasset, Imperatorem esse Mundi dominum, legem autem maris, hanc autem deinceps legem, eiusdem Imperatoris legibus, hoc est voluntati subiecisset. Hinc eos, & quidem iure, viri doctissimi perstringunt, quasi ridicula effutiant, & sibi

com-

1. L. 1. ff. de
const. d. sed &
quia, Inst. de
Iur. nat.
2. L. vnic.
C. de emend.
Cod. in fin.
3. L. scire, ff. de
legib.

4. Alciar. l. 2.
d' spunct. c. 5.
Gryphind. de
Inst. c. 14.
p. 62.

commentum effingant. Itaque hoc responso intelligunt, Imperatorem se mundi quidem, ac maris dominum asserere, lege autem Rhodia iubere maritima iudicari. Alij, Imperatorem se maris legem dicere, & dominum Mundi. Sic Baldus expresse, (quem tamen suarum partium faciunt aduersarij) non modo ex hoc responso non arguit liberū esse mare, sed infert Imperatorem dominū esse maris, ac terræ; quod etiam faciunt Castrensis, alijque Interpretes; ideoque dominio maritimo nulla Iureconsultorum obstant responsa, nulla Imperatorum rescripta ex ijs, quæ ab aduersarijs afferuntur.

1. Alciat. loc. cit. lo. Dauth. hypoty. sect. 3.

2. Ign. us, & Forcatul. de Cupid. Iur. c. 9.

3. In dista.

1. A. Z. 2. 2. 3.

4. Ibid. n. 1. Gryphian. loc. cit.

Sacræ pagina Oracula, quæ ab aduersarijs opponuntur, dominium maris non tangere.

CAP. XV.

ATQVI post tot exantlatos labores, cum iam nos tenere victoriam puraremus, ab aduersariorum Achille repellimur. Gloriosum saltem fuerit a solo Achille potuisse superari. Religionem nobis iniiciunt aduersarij, Sacræ pagina Oracula obtundunt. Ego autem, qui non ignorem, quanta aduersus sacras Scripturas adhibenda sit reuerentia, ferre haud possum in alienos sensus ab aduersarijs illas detorqueri. Liceat itaque expendere, quam apposite

-107

O 2 aduer-